

Datum:
2010-08-16

Diarienummer:

Journalnr: 2009-6677

SLUTRAPPORT

När du avslutat ditt projekt ska du lämna en rapport där du redovisar projektets genomförande och resultat. Utgå från din projektplan och jämför den med det slutliga resultatet i projektet. I samband med att du skickar in slutredovisningen mejlar du in slutrapporten till Leader-kontoret.

Rapporten kommer att läggas ut i en databas och göras tillgänglig för andra som arbetar med utveckling av landsbygden och för allmänheten. Lämna därför rapporten även i elektronisk form (via mejl, på usb-minne, cd/dvd eller på annat sätt). Tänk också på att utforma innehållet och texten på ett sätt så att resultatet av ditt projekt blir till nytta för andra. De kontaktuppgifter som du har redovisat i blanketten om utbetalning i slutrapporten kommer att synas i databasen.

Om du har frågor kontakta gärna verksamhetsledare på Leader Ranrike:

Telefon: 0524-282 39

e-post: ranrike@stromstad.se

hemsida: www.tillvaxtbohuslan.se

Adress: Leader Ranrike

Naturbruksgymnasiet Dingle

450 52 Dingle

1. Allmänna uppgifter

a) projektets namn:

Energieffektivt Näringsliv Förstudie

b) Sökande:

Etik & Energi

c) Projektid (år, mån, dag):

2009-10-21 till 2010-08-31

2. Sammanfattning av vad som har gjorts i projektet, erfarenheter och resultat.

Den ideella föreningen Etik & Energi har tillsammans med ett antal samarbetspartners genomfört en förstudie som syftar till att lägga grunden till ett kommande energieffektiviseringsprojekt. Målsättningen var att:

- ansluta 8-12 små- och medelstora företag som var intresserade av att utveckla projektidén och medverka i det kommande projektet.

- skapa en fungerande organisation och samarbetsstruktur mellan projektets deltagande parter
- påbörja framtagning av material till projektet

I enlighet med målsättningen för förstudien har vi rekryterat 11 företag men även en grundskola till huvudprojektet.

Vi har tagit fram riktlinjer för samarbetet inför det kommande projektet mellan Etik & Energi, kommunala klimat- och energirådgivare, Linköpings Universitet, Naturskyddsföreningen Tanum och Dingle Naturbruksgymnasium.

Vi har påbörjat framtagningen av ett energiledningsverktyg.

Huvudprojektet syftar till att utveckla ett energieffektiviseringsprogram för företag och organisationer med koppling till näringslivsutveckling och samverka med det lokala samhället.

I inledningen av förstudien övergavs idén om att anställa *en* projektsamordnare som skulle utföra arbetet i förstudien. Istället bildades en *projektledningsgrupp* om fyra personer. Då detta är ett utvecklingsprojekt, utan färdiga mallar för hur arbetet ska gå till, har vi haft stor nytta av att vara flera. Arbetet i förstudien har underlättats av att vi kunnat utbyta idéer, agera bollplank och hjälpa varandra vidare i arbetet.

En responsgrupp har bildats med representanter från andra delar av det lokala näringslivet, samhällsföreningar mm. Gruppens uppgift är att delta i utvecklingsarbetet av energieffektiviseringsprogrammet. Genom gruppen får projektet också en bredare lokal förankring. Förankringen är viktig då programmet även inbegriper näringslivsutveckling och lokal samhällsutveckling. Gruppen består av 13 medlemmar inklusive 4 från projektledningsgruppen. Ett möte har hållits.

(I projektplanen för förstudien är responsgruppen benämnd projektledningsgrupp. Då vi bildade en grupp om 4 projektledare valde vi istället att använda projektledningsgrupp för dessa personer och gjorde ett namnbyte på gruppen ovan till responsgrupp.)

Intresset för projektets idéer har varit större än vi förväntat oss och vi har under hela förstudien mötts av ett stort engagemang för energieffektiviseringsfrågor. Förstudien har gett oss möjlighet att känna att huvudprojektets idéer håller.

Medan förstudien har pågått har ansökan om stöd till huvudprojektet lämnats till Leader Ranrike och Energimyndigheten.

3. Redogör kortfattat till bakgrunden till projektet.

T.ex. konstaterade behov, möjligheter/problem eller annat som motiverade projektet.

De ideella föreningarna Etik & Energi och Naturskyddsföreningen Tanum har sedan 2006 fört diskussioner kring energi- och landsbygdsutvecklingsfrågor inom vårt forum Tanums Energinätverk.

Vi insåg att det fanns ett behov hos små och medelstora företag av att energieffektivisera samt att företag ofta saknade strukturer och arbetssätt för att arbeta med energisparåtgärder

och hållbar energianvändning.

Energieffektiviseringar är nödvändiga för ett klimat- och miljömässigt hållbart energisystem på vår jord. Klimatförändringarna befaras till stor del bero av förbränning av fossila bränslen och det behövs en övergång från dessa energikällor till förnybara energikällor. Men även energiutvinning från förnybara energikällor är förknippade med negativ miljöpåverkan. Detta innebär att energisparåtgärder är mycket viktiga för miljön.

Den s.k. Oil Peak-analysen där tillgången på olja konstaterats minska samtidigt som världens energibehov bedöms öka med 50 % fram till 2030 innebär att samhället troligen snart står inför en förändrad ekonomiskt och energimässig situation. Bland företag behövs ökad kunskap och beredskap att hantera en sådan situation.

Forskning vid Linköpings Universitet har identifierat ett antal hinder som bidrar till att små- och medelstora företag inte genomför energieffektiviseringar (Thollander 2008). Hindren är av både strukturell och teknisk karaktär.

Identifierade drivkrafter som leder fram till energieffektiviseringsåtgärder är kostnadsminskningar till följd av minskad energianvändning, långsiktliga energistrategier och en engagerad person/”eldsjäl” hos företaget. Forskning visar också att energieffektivisering ofta behöver initieras av en extern part.

Arbete med energieffektiviseringar och hållbar energianvändning inom företaget kan också leda till en process som leder till förbättrad ekonomi och möjligheter till lokal näringslivsutveckling.

Energieffektiviseringsprogrammet som ska utvecklas under huvudprojektet är tänkt att bidra till att komma förbi hinder, ta var på drivkrafter och skapa förutsättningar för energieffektiviseringar hos företagen.

4. Projektets syfte och målgrupp. Redogör för syftet med projektet och till vilken målgrupp projektet riktades? Hur har projektet uppfyllt detta?

Syftet med förstudien var att hitta intresserade företag som ville delta i ett energieffektiviseringsprojekt för att utveckla ett energieffektiviseringsprogram med koppling till näringslivsutveckling.

Målgruppen var från början endast företag av storlek från enmansföretag till företag med 30 anställda. Vi ansåg det viktigt för projektet att företagen var intresserade av energieffektiviseringar och hållbar energianvändning. Det var också viktigt att företagen var positiva till att satsa egen tid samt medverka till att ta fram ett energieffektiviseringsprogram. Vi ville också att företagen skulle representera olika näringar såsom; tillverkning, handel, jordbruk och service.

11 företag är anslutna till projektet. Dessa är:

Tanums Fönster AB
Rakama AB

Brygguddens Musslor och Ostron AB
Tanumsvätten
Hallbergs bensin & service
Djupedals Gård
Hallmek AB
Coop Grebbestad
SiTech AB
Säm Västergård
Staxäng lantbruk

Tanums Fönster AB har betydligt fler än 30 anställda (ca150) och är därmed det största företaget som medverkar i projektet. Tanums Fönster AB står inför att arbeta fram en långsiktig energistrategi och har en företagsledning som är kunniga och intresserade av frågor som rör hållbar energianvändning. Vi tror att projektet kommer att ha stor nytta av deras medverkan.

Även Hällevadsholms skola har blivit anslutna till projektet eftersom de visat stort intresse och skolan står inför att ställa om sitt värmesystem mm. Deras deltagande i huvudprojektet anser vi vara värdefullt för utvecklingen av energieffektiviseringsprogrammet då projektet får erfarenheter från en energieffektiviseringsprocess i en kommunal verksamhet.

Genom överenskommelse om samarbete med ovanstående företag/skola har medarbetare med en sammanlagd stor erfarenhet av olika branscher och deras förutsättningar i näringslivet knutits till projektet.

Denna kunskapsbredd och engagemang tror vi är en god grund för arbetet med att skapa ett energieffektiviseringsprogram som kan rikta sig till små och medelstora företag samt andra organisationer.

Ett annat viktigt arbete i förstudien var att skapa en samarbetsstruktur mellan projektledningen, medverkande företag/skola, deltagande organisationer, kommunala klimat- och energirådgivare och responsgruppen så huvudprojektet kan genomföras på ett framgångsrikt sätt. Under hela förstudien har projektledningsgruppen kontinuerligt arbetat med denna samarbetsstruktur och anser att projektet är väl förankrat bland alla deltagande parter.

5. Mål och resultat. Ange projektets mål och hur dessa uppfyllts. Redogör även för hur projektet har arbetat med landsbygdsprogrammets generella prioriteringar; ungdomar, kvinnor, kompetensutveckling, integration, och miljö/hållbar utveckling.

Under förstudien har vi arbetat med tre mål:

1. Att hitta 8-12 engagerade företag som vill medverka i ett energieffektiviseringsprojekt med koppling till näringslivsutveckling.
2. Att skapa en fungerande samarbetsstruktur mellan projektets deltagande parter samt informera oss om parternas olika kompetenser och erfarenheter för att kunna ta tillvara detta i kommande huvudprojekt. Dessutom har vi bildat en responsgrupp bl. a. för att projektet ska få en förankring i det lokala samhället.
3. Att påbörja framtagning av material till huvudprojektet.

Resultatet av detta arbete är att:

- 11 företag från Tanum, Munkedal och Lyskils kommuner är anslutna till projektet. Dessutom deltar Hällevadsholm skola.
- En kommunal energi- och klimatrådgivare kommer att vara behjälplig med informationsmaterial, rådgivning och utbildning.
- Avdelning Energisystem vid Linköpings Universitet deltar i projektet med rådgivning, en enkätundersökning samt med en studie av vilka effekter som ett projekt av denna typ har på företag. Det finns också möjligheter att låta studenter göra examensarbete inom projektet.
- Dingle Naturbruksgymnasium, som har erfarenhet från flera landsbygdsutvecklingsprojekt, kommer att var huvudman för huvudprojektet. Projektet kommer även ta del av Dingle Naturbruksgymnasiums praktiska och pedagogiska arbete kring energifrågor. Genom samarbete med Dingle Naturbruksgymnasium kommer projektet även att komma i kontakt med ungdomar.
- Projektet har en responsgrupp bestående av 13 personer (inklusive projektledningsgruppen) med intresse för näringslivsutveckling och lokal samhällsutveckling
- Ett energiledningsverktyg som riktar sig till små och medelstora företag/organisationer är under framtagande

Förväntade resultat av projektet? (s.k. indikatorer) Fyll i det som gäller för ditt projekt, se ansökan, samt kommentera vad som avses.

		Mål enligt ansökan	Resultat	Kommentar
Antal deltagare i partnerskapet	Män	10	14	En person E & E, en person Naturskyddsföreningen, ytterligare två projektledare, en person Linköpings Universitet, en person Dingle Naturbruksgymnasium, elva företagsrepresentanter och en skolrepresentant

	Kvinnor	8	4	Vi har strävat efter jämn könsfördelning. Från gruppen med företagsrepresentanter är männen överrepresenterade vilket avspeglar sig i partnerskapet. Vi är dock nöjda med att i projektledningsgruppen är könsfördelningen jämn.
Antal deltagare i responsgruppen	Män	5	8	Vi har gjort gruppen något större för att säkerställa att vi blir minst åtta personer vid responsgruppsmötena. 8-12 personer anses vara en bra gruppstorlek för diskussioner. Det har varit lättare att rekrytera intresserade män än kvinnor vilket avspeglar sig i sammansättningen kvinnor/män i responsgruppen.
	Kvinnor	5	5	
Nya arbetstillfällen	Män			
	Kvinnor			
Bevarade arbetstillfällen	Män			
	Kvinnor			
Nya företag				
Bevarade företag				
Nya mötesplatser/ nätverk		2	2	Projektets partnerskap och responsgruppen

7. Genomförandeplan. Beskriv vad som genomförts i projektet.

I ett inledande skede övergavs idén om att anställa *en* projektsamordnare. Istället bildades en projektledningsgrupp om fyra personer. En fördelning av arbetsuppgifterna inom projektledningsgruppen gjordes och riktlinjerna för det fortsatta arbetet drogs upp.

(Projektledningsgruppen kommer att finnas kvar även i huvudprojektet. Vi kompletterar varandra väldigt bra och är insatta i det fortsatta arbetet. En viktig fördel med att vara flera är att man kan vara varandras bollplank.)

Med hjälp av bl. a. kommunala näringslivssekreterare valdes ett antal intressanta företag ut.

Två företag kontaktade på eget initiativ projektet. Ur denna grupp valde och kontaktade projektledningsgruppen 14 företag varav slutligen 11 anslöt sig till projektet. På förfrågan från Munkedals kommun anslöts även Hällevadsholms skola till projektet. Alla företag/skola har under förstudien besökts 1-3 gånger av någon från projektledningsgruppen för utvecklingsarbete och diskussioner som rör projektet. Skriftliga överenskommelser om deltagande i huvudprojektet har gjorts med de medverkande företagen/skolan.

Riktlinjer för samarbete mellan Etik & Energi, kommunala klimat- och energirådgivare, Linköpings Universitet, Naturskyddsföreningen Tanum och Dingle Naturbruksgymnasium har arbetats fram.

Projektledningsgruppen har samarbetat med en kommunal klimat- och energirådgivare kring projektets idéer. Tillsammans har vi också gått igenom material publicerat av Energimyndigheten som är lämpligt att använda i huvudprojektet.

Projektledningsgruppen har påbörjat framtagande av ett energiledningsverktyg.

En responsgrupp med 14 medlemmar har bildats med representanter från näringsliv, näringslivssekreterare, klimat- och energirådgivare, samhällsföreningar mm. Ett första möte har hållits. Responsgruppens uppgift är att delta i utvecklingsarbetet av projektets energieffektiviseringsprogram med idéer utifrån gruppmedlemmarnas olika kompetenser och erfarenheter, samt ge projektet en bred förankring lokalt. Förankringen är viktig då programmet också ska inbegripa näringslivsutveckling och lokal samhällsutveckling.

Kontakt har tagits med Energimyndigheten, regionala energikontor, Länsstyrelsen i Västra Götaland och VG-regionen. Detta för att söka efter projekt som har likheter med vårt huvudprojekt vars erfarenheter och slutsatser vi kan ha nytta av.

Projektets utformning har diskuterats med Tanums Energinätverk.

Tillsammans med Linköpings Universitet har vi påbörjat en enkätundersökning bland de medverkande företagen om möjlighet, hinder och drivkrafter kring energieffektivisering

Projektledningsgruppen har vid två interna möten under projektperioden gjort tydliga avstämningar och utvärderat arbetet i projektet. (Grindmöten)

Samtidigt som förstudien pågått har ansökan om stöd till huvudprojektet lämnats in till Leader Ranrike och Energimyndigheten.

Tid- och aktivitetsplan. Konkret beskrivning av vilka aktiviteter som genomförts i projektet och när under projektiden de ägt rum. Jämför med ursprunglig projektplan och kommentera eventuellt avvikelser från planen (infoga fler rader vid behov).

Aktivitet (hela projektets löptid, inkl utvärdering och slutredovisning)	Startdatum	Slutdatum	Kommentar
Planering och utveckling av projektet	2009-10-21	2010-03-31	
Bildade projektledningsgrupp om 4 personer	2010-01-11		Vi valde att bilda en grupp i stället för att

			anställa en person
Rekrytering av företag	2010-01-11	2010-03-15	
Responsgrupp bildad		2010-03-20	Gruppen har bytt namn. Kallades i förstudiens projektplanen för projektledninggrupp.
Riktlinjer för samarbete färdiga		2010-04-06	Dingle Naturbruksgymnasium tillkommit
Framtagning av material påbörjat	2009-12-01		
Besök hos medverkande företag/skola	2010-01-29	2010-06-07	
Utvärdering och slutredovisning	2010-04-08		
Ansökan om utbetalning (s.k. klardatum)		20100831	

8. Spridning av projektets resultat. Redogör för hur du/ni har spridit projektets resultat. Hur kan resultatet användas av andra som berörs av projektet även efter projektiden.

En sammanfattning av vad som uppnåtts i förstudien har mejlats till deltagande företag/skola och responsgruppen.

Styrelsen i Naturskyddsföreningen Tanum, Linköpings Universitet, klimat- och energirådgivare och Dingle Naturbruksgymnasium har fått fortlöpande information om projektets utveckling och resultat.

Projektets idéer och delar av resultatet presenterades för Naturskyddsföreningens rikstäckande klimatnätverk inför att de ordnade en omröstning kring prioriterade verksamhetsområden.

Naturskyddsföreningens Riksorganisation är informerad om projektets idéer. I avvaktan på att en ny tjänst med inriktning mot energifrågor ska tillsättas hos riksorganisationen har inga ytterligare kontakter tagits.

9. Projektets kostnader och finansiering. Redovisa projektets totala kostnad och hur det har finansierats (belopp uppdelat per finansörer).

KOSTNADER	Kostnad
Faktiska kostnader:	
Löner	
Investeringar	
Övriga kostnader	111 798
Indirekta kostnader (OH kostnader)	
Summa faktiska kostnader	111 798
Resurser:	
Ideellt arbete	46 548
Övriga ideella resurser	
Offentliga resurser	
Summa resurser	46 548
TOTAL PROJEKTKOSTNAD	161 492

FINANSIERING	kostnad
Faktisk finansiering:	
Projektstöd (från Jordbruksverket)	79 447
Finansiering från LAG	30 023
Övrig offentlig finansiering	
Faktisk privat finansiering	
Summa faktisk finansiering	109 740
Resurser:	
Ideellt arbete	46 548
Övriga ideella resurser	
Offentliga resurser	3146
Summa resurser	49 694
TOTAL FINANSIERING	159 434

10. Arbetssätt och samarbete. Redogör för projektorganisation, samarbetsformer och förankring i partnerskapet.

Projektledningsgruppens arbetsuppgifter har varit att organisera, ta kontakter, dokumentera och utvärdera genomförandet så att projektet går framåt. Projektledningsgruppen har visat sig fungera mycket väl. Fördelen med att vara flera har visat sig på många sätt;

- möjligheten till att agera bollplank för varandra
- utbyta idéer
- hjälpa varandra vidare i arbetet

Redan från början gjordes en tydlig uppdelning av rollfunktioner och arbetsuppgifter. Regelbundna möten med tydliga avstämningar har hållits.

Projektledningsgruppen ansvarar för informationsspridningen till alla projektets deltagare. Kontakter sker fortlöpande via mejl, telefon och möten. Projektledningsgruppen har också en

samordnande funktion inom partnerskapet.

Alla företag/ skolan har besökts av någon/några ur projektledningsgruppen.

Kontakter med Linköpings Universitet har hållits via telefon och mejl. De har bidragit med material och aktuella forskningsrön samt hjälpt oss att utveckla projektiden.

Möten, telefon- och mejlkontakt har hållits med en deltagande kommunal energi- och klimatrådgivare.

Vi tycker att alla deltagande parter har visat ett stort intresse för projektet och att projektet har en god förankring bland alla medverkande.

11. Slutsats och rekommendationer. Sammanfatta slutsatser som dragits av projektet och lämna rekommendationer som andra projekt kan ha nytta av i upplägg och genomförande. T.ex. vad som varit svårt, oförutsätt, intressant eller nytt? Redogör för vilka mervärden projektet tillfört bygden. Skulle projektet ha genomförts utan stöd från Leader?

Eftersom detta är ett utvecklingsprojekt, har nyttan av att vara fyra personer i en projektledningsgrupp istället för en ensam projektledare, visat sig. I ett arbete som kräver att nya arbetsmetoder tas fram, rekommenderas fler än en i projektledningen. Det underlättar att kunna bolla idéer med varandra, när inga färdigt tillvägagångssätt finns att tillgå.

Det är svårt att förutsäga tidsåtgången i projekt som detta. Kontakter och dokumentation tar i stort sett alltid längre tid än vad man från början tror. Likaså tar arbetet i en projektledningsgrupp mer tid i anspråk för t ex diskussioner. Däremot tror vi att detta arbetssätt leder till en tydlig kvalitetshöjning.

Fanns det i företaget en ”eldsjäl” eller strategi för energifrågor var företagen snabba med att ansluta sig till projektet.

Projektet verkar ligga rätt i tiden och det var lättare än vi från början trodde att hitta företag som ville vara med. Två företag har på eget initiativ kontaktat projektledningsgruppen för att få delta.

Projektledningsgruppen har under hela förstudien mötts av ett stort engagemang och intresse för energieffektiviseringsfrågor.

Förstudien har också skapat en lokal samling runt frågan om energieffektivisering av företag, och därigenom skapat nya nätverk.

Förstudien skulle inte ha genomförts utan stöd från Leader.

Bifoga eventuellt bilagor. T.ex. material som tagits fram i projektet